

Till kommunfullmäktige
i Karlstads kommun

MOTION

Konvertera Karlstad kommuns återvinningscentraler till återbrukscentraler i enlighet med EU:s avfallshierarki

1 Bakgrund

1.1 Elektronikavfall ett växande miljöproblem

Elektronikavfall – allt från kylar, frysar och spisar till hemelektronik som dammsugare, lampor och datorer – är den globalt sett snabbast växande avfallskategorin. Och jämte textilier också den som orsakar i särklass störst miljöpåverkan. Under 2017 lämnades 1000 ton elavfall och vitvaror till återvinning i Karlstad, och 128 000 ton elavfall till återvinning i Sverige. Under 2018 beräknar FN att det uppstått ca 50 miljoner ton i världen. Allt fler röster höjs nu för att vidta kraftfulla åtgärder för att minska elektronikavfallet, och i oktober 2018 hölls den första internationella dagen för elavfall.

1.2 EU:s avfallshierarki

Europaparlamentet och rådet beslutade 2008 om ett nytt avfallsdirektiv (2008/98/EG). Reglerna infördes i svensk lagstiftning under 2011. I lagstiftningen befästs bland annat den s.k. avfallshierarkin där följande prioriteringsordning gäller kring hantering av avfall

1. Förebyggande
2. Återanvändning
3. Materialåtervinning
4. Annan återvinning
5. Bortskaffande

Prioriteringsordningen innebär att man i första hand ska förebygga att avfall uppstår, i andra hand återanvända det som satts på marknaden, i tredje hand materialåtervinna materialet, i fjärde hand återvinna materialet genom t ex förbränning och energiåtervinning och i sista hand bortskaffa materialet på ett miljömässigt säkert sätt. Prioriteringsordningen gäller förutsatt att det är miljömässigt motiverat och ekonomiskt rimligt.

1.3 Tio procent av elektronikavfallet kan återbrukas

Under åren 2016–2018 jobbade företaget Återbruket i Karlstad som underentreprenör åt Karlstad Energi inom återbruksområdet, med särskilt fokus på att undersöka om det gick att höja återbruksgraden inom elektronikavfallsområdet. Deras erfarenheter visar att man via deras modell med aktiv eftersortering och enklare reparationer kan återbruka upp mot 10% av avfallet. Under 2017 återbrukade Återbruket i Karlstad närmare 50 ton elektronikavfall enbart från återvinningscentralerna på Våxnäs och Heden. Och sålde dem i sin återbruksbutik på Örsholmen med en årsomsättning på över 1,5 mkr. Detta med en personalstyrka på bara 3-4 personer, varav flertalet nyanlända. Enligt Återbrukets egna beräkningar skulle denna volym kunna dubblas till 100 ton, dvs en återbruksgrad på ca 10% av allt elavfall i kommunen.

1.4 Juridiska förutsättningar

De juridiska förutsättningar kring hanteringen av avfall har på ett föredömligt sätt belysts av Avfall Sverige i deras nyhetsbrev Guide #9 från maj 2014. Här framgår t ex att:

- När något blivit hushållsavfall och väl lämnats för avfallshantering (till exempel grovavfall vid en återvinningscentral) övergår avfallet i kommunens ägo. Detta innebär att det inte är tillåtet för kunder att ta med sig avfall från t ex en återvinningscentral.
- Det finns grund för den som är ansvarig för avfallshanteringen (för hushållsavfall alltså kommunen) att genom ”förberedelse för återanvändning” behandla avfall så att det kan gå till återanvändning. Förberedelse för återanvändning definieras enligt följande:
En avfallshantering som genom kontroll, rengöring eller reparation gör att produkter eller komponenter som har blivit avfall kan återanvändas.
- Det finns inte något legalt hinder mot att kommunen eftersorterar avfall som lämnats i en återvinningscontainer i syfte att se om det finns ytterligare avfall som lämpar sig för förberedelse för återanvändning.
- Har kunden väl lämnat ifrån sig avfall har kunden avhävt sig sin äganderätt till avfallet. Lika lite som att kunden kan bestämma att det avfall man lämnar ska behandlas genom t ex materialåtervinning kan kunden inte bestämma att det avfall man lämnar inte får genomgå förberedelse för återanvändning.
- När det gäller avgiftsfinansiering är bedömningen att avfallsavgifter kan användas för förberedelse för återanvändning eftersom förberedelse för återanvändning alltså definieras som en åtgärd inom ramen för återvinning och återvinning får avgiftsfinansieras.

1.5 Karlstad kommuns nya avfallsplan

Karlstads kommunen har i sitt förslag till ny avfallsplan, en plan som nyligen legat ute på samråd, särskilt pekat ut satsningar på återbruk av elektronikavfall.

2 Motivering

Karlstads kommun har idag ett synnerligen väl organiserat system för återvinning via kommunala återvinningscentraler. Problemet är att systemet är fokuserat på återvinning istället för på återbruk, vilket gör att målen i EU:s avfallshierarki inte nås och att stora volymer produkter som skulle kunnat återbrukas istället blir avfall. Något som resulterar i en stor negativ klimatpåverkan. Erfarenheter från Återbruket i Karlstads verksamhet visar, vilket ovan redovisats, att upp emot 10% av elektronikavfallet som kastas på våra kommunala återvinningscentraler med enkla medel skulle kunna återbrukas genom en ökad satsning på eftersortering, rengöring och enklare reparationer. Med stora klimatvinster som följd.

3 Vårt förslag

Vårt förslag är att Karlstads kommun anammar såväl erfarenheterna från Återbruket i Karlstads verksamhet som den arbetsmodell som de utvecklade, med aktiv eftersortering, rengöring och enklare reparationer och därigenom konverterar kommunens återvinningscentraler till återbrukscentraler. Med fokus på återbruk i enlighet med EU:s avfallshierarki.

Vårt förslag är också att detta görs i Solareturens regi och att deras uppdrag därmed prioriteras om från dagens fokus på att vara ett renodlat arbetsmarknadsprojekt till att i lika hög grad bli ett miljöprojekt med fokus på att åstadkomma maximal klimatnytta. Solareturen har redan idag en väl fungerande organisation med personal, lager och butik som med enkla medel bör kunna anpassas efter det nya uppdraget.

Olika former av samverkan med privata aktörer och/eller välgörenhetsorganisationer i alla led bör också kunna utredas inom ramen för projektet. Fokus bör dock ligga på söka hitta ett system och en modell som genererar största möjliga klimatnytta.

Ett genomförande av denna förändring skulle dessutom generera flera intressanta arbetsuppgifter inom reparationssektorn, en sektor som säkerligen har framtiden för sig. De produkter den skulle generera skulle dessutom ge en avsevärd intäktsökning till Solareturens verksamhet.

Ett anammande av denna arbetsmodell skulle, sin enkelhet till trots, dessutom göra Karlstads kommun till Sveriges ledande kommun när det gäller aktivt återbruksarbete i enlighet med EU:s avfallshierarki på återvinningscentralerna. Och modellen skulle sannolikt kunna tjäna som förebild för andra kommuner, inte bara i Sverige utan även utomlands. Återbruk behöver inte vara varken svårt eller dyrt. Det handlar mer om mindset och att vilja.

Vi föreslår därför att kommunfullmäktige beslutar:

- Att snarast konvertera kommunens återvinningscentraler till återbrukscentraler där man jobbar aktivt med eftersortering och förberedelse för återanvändning, med initialt fokus på elektronik (inkl vitvaror, spisar, ugnar och tvättmaskiner).
- Att profilera om Solareturen från att som idag ha primärt fokus på arbetsmarknadsåtgärder till att också ha fokus på att maximera verksamhetens klimatnytta.
- Att låta Solareturen ansvara för arbetet med eftersortering, rengöring och reparationer inom ramen för konverteringen till återbrukscentraler.
- Att låta Solareturen söka samråd med Återbruket i Karlstad för att dra nytta av deras erfarenheter på området.

För Karlstadpartiet Livskvalitet

Peter Sörensen

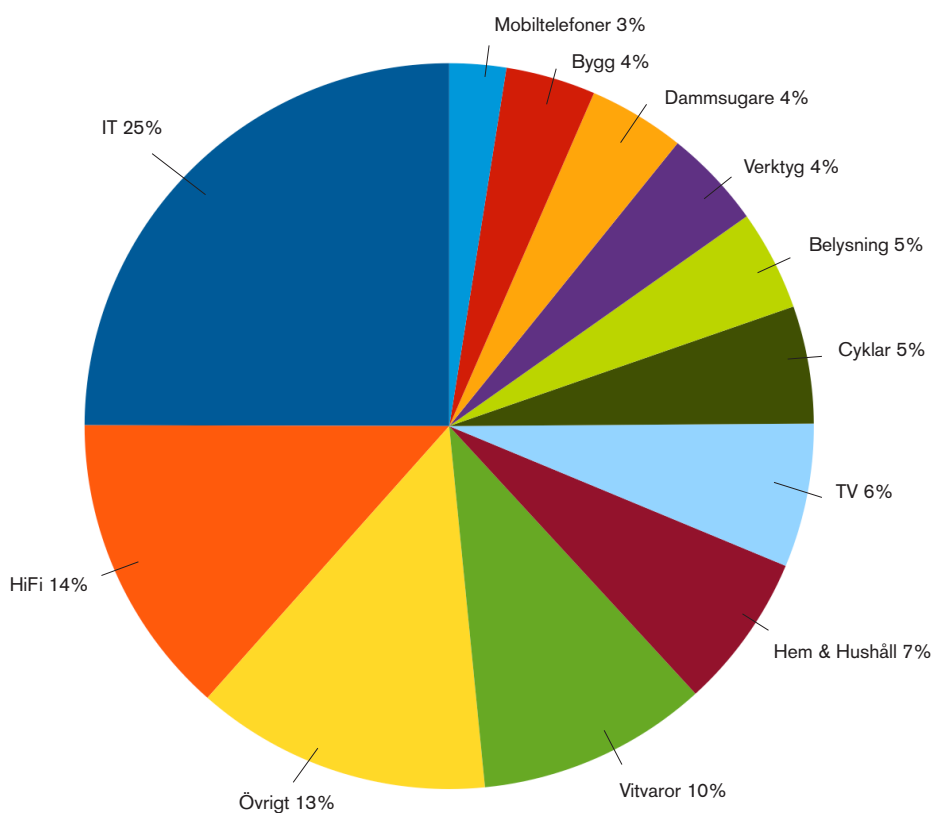
Eva-Britt Johansson

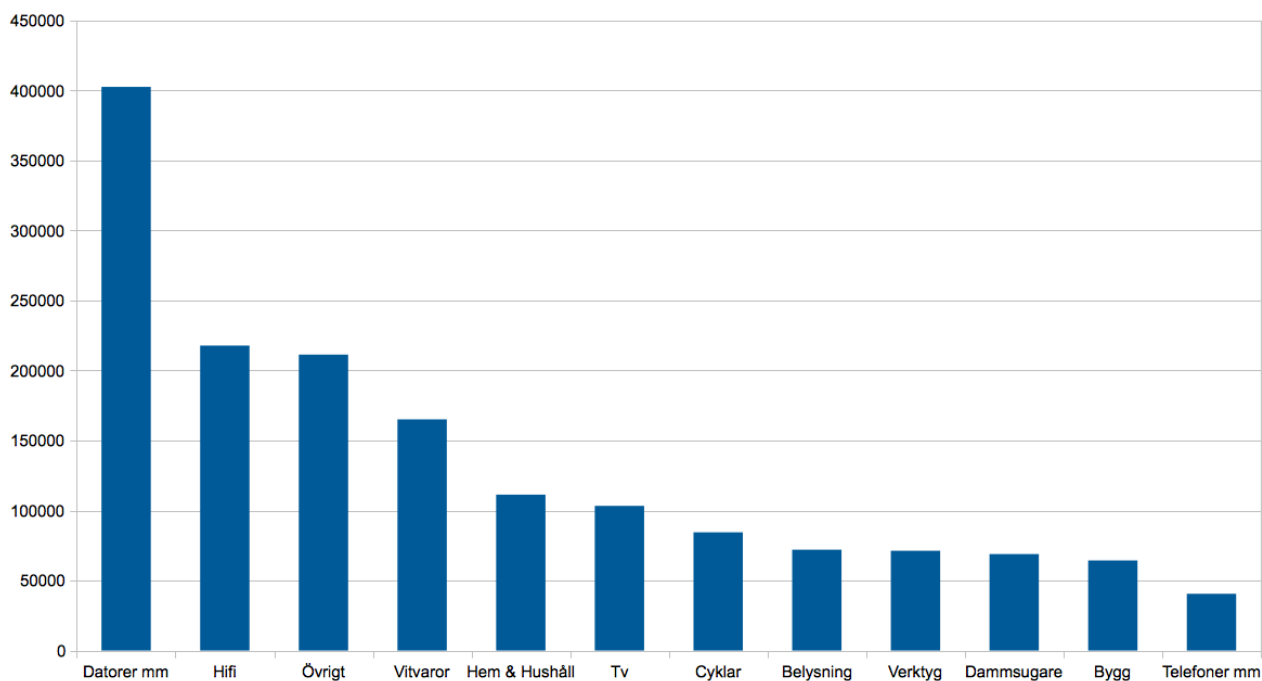
Magnus Johansson

Bilagor: 2 stycken ur "Rapport från en soptipp".

Andel av total försäljning 2017

Försäljning per produktkategori 2017, kr

Totalt avfall i Karlstad Kommun 2017, ton

